

Chefsjustitieombudsmannen
Cecilia NordenfeltDatum
2012-04-13Dnr
R 37-2011Sid
1 (3)Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm**Remiss av betänkandet Transporter av frihetsberövade (SOU 2011:7)
och Transporter av frihetsberövade – En konsekvensanalys
(Statskontoret, rapport 2011:28)**

(Ju2011/1164, Ju2011/7648)

Sammanfattning

Från de synpunkter som JO har att beakta föranleder inte Statskontorets rapport några kommentarer.

Beträffande betänkandet är jag positiv till att lagstöd skapas för de transporter som Kriminalvården sedan länge utför åt andra myndigheter. Jag har ingenting att erinra mot att Kriminalvården, genom sin transporttjänst, även i framtiden utför transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter. Jag vill dock framhålla att möjligheten för Kriminalvården att förordna väktare från ett auktoriserat bevakningsföretag att utföra transporter av frihetsberövade bör utnyttjas restriktivt. Jag vill även betona vikten av att samtransporter av Kriminalvårdens egna klienter och personer som transporteras enligt de olika lagarna om tvångsvård måste undvikas.

Avsnitt 9 Särskilda överväganden med hänsyn till den frihetsberövade

Frågorna om utförandet av förflyttningar av barn och psykiskt sjuka behöver övervägas ytterligare under det fortsatta lagstiftningsarbetet. Rent allmänt anser jag att det är mycket olämpligt att transportera barn tillsammans med t.ex. grovt kriminella personer och personer som har allvarliga psykiska sjukdomar. Det sagda gäller särskilt transporter som sker med bil. Starka skäl kan även anföras mot att psykiskt sjuka transporteras tillsammans med Kriminalvårdens egna klienter.

Avsnitt 11.5.1 Kriminalvårdens möjligheter att överlämna transportuppdrag till privata utförare

Jag instämmer i att det kan finnas ett behov av att i särskilda situationer, när ordinarie kriminalvårdspersonal av någon anledning inte finns att tillgå, kunna anlita privata utförare för transportuppdrag. Jag motsätter mig inte att en sådan möjlighet införs. Rättssäkerhetsskäl talar dock för att möjligheten att överlämna transportuppdrag till väktare bör utnyttjas restriktivt. I tillämpningen kan det också finnas anledning att se olika på väktares medverkan vid transporter av Kriminalvårdens egna klienter och vid transporter som utförs åt andra myndigheter. Jag instämmer

i utredarens bedömning att det i första hand är Kriminalvårdens eget transportbehov som bör tillgodoses genom att privata utförare anlitas. Särskild restriktivitet är påkallad när det gäller transporter av psykiskt sjuka och barn.

Avsnitt 15.3.3 Övrigt (hemsändande av utländsk patient)

De begrepp som används i den nya föreslagna bestämmelsen 47 c § i lagen om (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård bör stämma överens med de begrepp som används i den nu gällande utlänningslagstiftningen. Bestämmelsen, som i dag finns i 12 § första–tredje styckena förordningen (1991:1472) om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård, fanns tidigare i 7 § kungörelsen (1966:585) angående tillämpningen av lagen den 16 juni 1966 (nr 293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall, m.m. Uttrycket ”politisk flykting” fanns med i den dåtida utlänningslagstiftningen, utlänningslagen (1954:193), men finns inte i den nuvarande utlänningslagen. Paragrafens utformning behöver övervägas ytterligare under lagstiftningsarbetet bl.a. för att säkerställa att den överensstämmer med den beslutsprocess som föregår verkställigheten av hemsändandet.

Avsnitt 17.6.2 Förtydliganden av förutsättningarna för handräckning

Jag instämmer i utredarens uppfattning att det finns ett behov av att förtydliga under vilka förutsättningar handräckning får begäras. Enligt utredaren bör innebörden av ett förtydligande av förutsättningarna för handräckning vara att handräckning endast får begäras när det finns grundad anledning att anta att Polisens (eller – i fråga om transporter – Kriminalvårdens) särskilda tvångsbefogenheter är påkallade för åtgärdens genomförande (se s. 390). Jag anser dock att den avsikt som utredaren har enligt övervägandena inte på ett tydligt sätt framgår av de författningsförslag som utredaren lämnat i dessa delar [45 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, 43 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, 47 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, 27 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård]. I de föreslagna bestämmelserna anges att begäran om biträde endast får göras om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att *polisens* (*JO:s kursivering*) särskilda befogenheter enligt 10 § eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller det annars finns synnerliga skäl. Utredaren föreslår dock att en myndighet som behöver biträde med en transport av en frihetsberövad person som vistas i myndighetens eller annan myndighets lokaler ska kunna begära biträde direkt hos Kriminalvården (se s. 215). Det är enligt min mening oklart om avsikten är att de nyss nämnda förutsättningarna för handräckning måste vara uppfyllda även för att biträde med att förflytta någon ska kunna begäras hos annan myndighet som regeringen bestämmer, dvs. Kriminalvården. Den föreslagna lydelsen kan leda till tveksamhet hos den myndighet som begär biträde om i vilka situationer biträde kan begäras direkt hos Kriminalvården.

Avsnitt 20.4.3 Hur bör författningsändringarna se ut? (verkställande myndigheters tillgång till information)

Jag delar utredningens bedömning att de verkställande myndigheterna bör ha tillgång till erforderlig information i samband med handräckning. Sekretesskyddet för

de uppgifter som lämnas till den verkställande myndigheten bör övervägas ytterligare under det fortsatta lagstiftningsarbetet. När det gäller den förändring som föreslås i 35 kap. 20 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, noterar jag att den föreslagna regleringen innebär att sekretessen för uppgifter som överlämnas från exempelvis en socialnämnd eller från en psykiatrisk avdelning i samband med handräckning kommer att vara svagare hos polisen respektive Kriminalvården än hos den myndighet uppgiften kommer från. Det sagda följer av att uppgifter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten rörande den enskildes hälsotillstånd och andra personliga förhållanden i regel skyddas av ett s.k. omvänt skaderekvisit medan det i 35 kap. 20 § uppställs ett s.k. rakt skaderekvisit. Det kan ifrågasättas om inte sekretesskyddet för dessa uppgifter borde vara lika starkt hos den verkställande myndigheten som hos den myndighet uppgiften kommer från.

Övrigt

Jag har i ärendet samrått med justitieombudsmännen Hans-Gunnar Axberger och Lilian Wiklund.

Cecilia Nordenfelt

Moa Skerfving
ms